TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2005. gada 1. martā *

Lieta C-281/02

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši 1971. gada 3. jūnija Protokolam par Tiesas 1968. gada 27. septembra Konvencijas par jurisdikciju un spriedumu izpildi civillietās un komerclietās interpretāciju,

ko *Court of Appeal (England & Wales) Civil Division* (Apvienotā Karaliste) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2002. gada 5. jūlijā un Tiesā reģistrēts 2002. gada 31. jūlijā, tiesvedībā

Andrew Owusu

pret

N. B. Jackson, kas darbojas ar komercnosaukumu ***"Villa Holidays Bal-Inn Villas"***,

Mammee Bay Resorts Ltd,

Mammee Bay Club Ltd,

* Tiesvedības valoda — angļu.

The Enchanted Garden Resorts & Spa Ltd,

Consulting Services Ltd,

Town & Country Resorts Ltd.

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: pirmās palātas priekšsēdētājs, priekšsēdētāja pienākumu izpildītājs P. Janns [*P. Jann*], palātu priekšsēdētāji K. V. A. Timmermanss [*C. W. A. Timmermans*] un A. Ross [*A. Rosas*], tiesneši K. Gulmans [*C. Gulmann*], Ž. P. Puisošē [*J.-P. Puissochet*], R. Šintgens [*R. Schintgen*] (referents), N. Kolnerika [*N. Colneric*], S. fon Bārs [*S. von Bahr*] un H. N. Kunja Rodrigess [*J. N. Cunha Rodrigues*],

ģenerāladvokāts F. Ležē [*P. Léger*],
sekretāre L. Hjūleta [*L. Hewlett*], galvenā administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un tiesas sēdi 2004. gada 4. maijā,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— Ovusu [*Owusu*] vārdā — R. Plenders [*R. Plender*], *QC*, un P. Mīds [*P. Mead*], *barrister*,

— Džeksona [*Jackson*] vārdā — B. Dohertijs [*B. Doherty*] un K. Tomans [*C. Thomann*], *solicitors*,

— *Mammee Bay Club Ltd*, *The Enchanted Garden Resorts & Spa Ltd* un *Town & Country Resorts Ltd* vārdā — P. Šeringtons [*P. Sherrington*], S. Ārmstronga [*S. Armstrong*] un L. Lemba [*L. Lamb*], solicitors,

— Apvienotās Karalistes valdības vārdā — K. Mandži [*K. Manji*], pārstāvis, kuram palīdz D. Loids Džounss [D. *Lloyd-Jones*], *QC*,

— Vācijas valdības vārdā — R. Vāgners [*R. Wagner*], pārstāvis,

— Eiropas Kopienu Komisijas vārdā — A. M. Rušo-Žoē [*A.-M. Rouchaud-Joët*] un M. Vailderspins [*M. Wilderspin*], pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus tiesas sēdē 2004. gada 14. decembrī,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas uz to, kā interpretēt 1968. gada 27. septembra Konvencijas par jurisdikciju un spriedumu izpildi civillietās un komerclietās (OV 1972, L 299, 32. lpp.) 2. pantu, kas grozīta ar 1978. gada 9. oktobra Konvenciju par Dānijas, Īrijas un Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes pievienošanos (OV L 304, 1. lpp., — teksts ar grozījumiem — 77. lpp.), ar 1982. gada

25. oktobra Konvenciju par Grieķijas Republikas pievienošanos (OV L 388, 1. lpp.) un ar 1989. gada 26. maija Konvenciju par Spānijas Karalistes un Portugāles Republikas pievienošanos (OV L 285, 1. lpp., turpmāk tekstā — "Briseles Konvencija").

2 Šis lūgums tika izteikts tiesvedībā starp Ovusu [*Owusu*] un Dženksonu [*Jackson*], kas veic darbību, izmantojot komercnosaukumu — "*Villa Holidays Bal-Inn Villas*", un vairākām Jamaikas sabiedrībām sakarā ar nelaimes gadījumu, kura rezultātā Ovusu tika nodarīti miesas bojājumi Jamaikā.

Atbilstošās tiesību normas

Briseles Konvencija

3 No Briseles Konvencijas preambulas izriet, ka, atbilstoši EKL 293. pantam, tās mērķis ir vienkāršot tiesu spriedumu savstarpēju atzīšanu un izpildi, kā arī stiprināt personu tiesisko aizsardzību Kopienā. Preambulā arī ir norādīts, ka šim nolūkam ir jānosaka līgumslēdzēju valstu tiesu starptautiskā jurisdikcija.

4 Noteikumi par jurisdikciju minēti Briseles Konvencijas II sadaļā. Atbilstoši šīs konvencijas 2. pantam:

"Saskaņā ar šo Konvenciju pret personām, kuru domicils ir līgumslēdzējas valsts teritorijā, neatkarīgi no viņu pilsonības ceļama prasība šīs valsts tiesās.

Uz personām, kuras nav tās valsts pilsoņi, kurā atrodas to domicils, attiecas jurisdikcijas normas, ko piemēro attiecīgās valsts pilsoņiem." [Neoficiāls tulkojums]

5 Minētās konvencijas 5. panta 1. un 3. punktā tomēr ir noteikts, ka atbildētāju citā līgumslēdzējā valstī var iesūdzēt: lietās, kas attiecas uz līgumiem, — konkrēto saistību izpildes vietas tiesā un lietās, kas attiecas uz deliktu vai kvazideliktu, — tās valsts tiesā, kur kaitējums nodarīts.

6 Turklāt Briseles Konvencijas mērķis ir novērst spriedumu pretrunīgumu. Tādējādi saskaņā ar 21. panta noteikumiem par *lis pendens*:

"Ja prasības, kurām ir viens un tas pats pamats un priekšmets, ir celtas starp tiem pašiem lietas dalībniekiem dažādu līgumslēdzēju valstu tiesās, otrai iesaistītajai tiesai pēc pašas inciatīvas ir jāaptur tiesvedība [lietā], kamēr tiek noskaidrota pirmās iesaistītās tiesas kompetence.

Kad tiek konstatēta pirmās iesaistītās tiesas kompetence, otrai iesaistītajai tiesai jāatsakās no kompetences par labu šai tiesai."

7 Šīs konvencijas 22. pantā ir paredzēts:

"Ja saistītās prasības ir celtas dažādu līgumslēdzēju valstu tiesās un tiek izskatītas pirmajā instancē, otrā iesaistītā tiesa var apturēt tiesvedību [lietā].

Šī tiesa pēc kāda no lietas dalībnieku pieprasījuma var arī atteikties no kompetences, ja tai piemērojamās tiesības ļauj apvienot saistītās lietas un ja pirmā iesaistītā tiesa ir kompetenta izskatīt abas prasības.

Šī panta nozīmē prasības uzskata par saistītām, ja tās ir tik cieši savstarpēji saistītas, ka ir lietderīgi tās izskatīt un izlemt vienlaicīgi, lai novērstu pretrunīgu spriedumu risku, ko rada atsevišķas tiesvedības."

Valsts tiesības

8 Piemērojot Anglijas tiesībās pazīstamo *forum non conveniens* doktrīnu, valsts tiesa var atteikties īstenot savu kompetenci tā iemesla dēļ, ka citas valsts tiesa, kura arī ir kompetenta, objektīvi ir vairāk piemērota prasības izskatīšanai, proti, tiesa kurā lieta varētu tikt izspriesta atbilstoši lietas dalībnieku interesēm un taisnīgas tiesas spriešanai (Lordu palātas 1986. gada spriedums lietā *AC* 460 *Spiliada Maritime Corporation/Cansulex Ltd*, 1987, it īpaši 476. lpp.).

9 Anglijas tiesa, kura nolemj atteikties no kompetences atbilstoši *forum non conveniens* doktrīnai, aptur tiesvedību [lietā] tā, ka šādā veidā uz laiku apturēto tiesvedību var atsākt gadījumā, ja izrādās, ka ārvalsts tiesai nav piekritīga lietas izskatīšana, vai ja prasītājam nav iespējama efektīva tiesas spriešana šajā tiesā.

Pamata prāva un prejudiciālie jautājumi

10 1997. gada 10. oktobrī Lielbritānijas pilsonis Ovusu ar domicilu Apvienotajā Karalistē laikā, kad viņš uzturējās atvaļinājumā Jamaikā, cieta nopietnā nelaimes gadījumā. Nirstot jūrā vietā, kur ūdens sniedzas līdz jostasvietai, viņš atsitās pret apslēptu smilšu sēkli, kā rezultātā lauza piekto kakla skriemeli, tādējādi kļūstot tetraplēģisks.

11 Sakarā ar šo nelaimes gadījumu Ovusu Apvienotajā Karalistē cēla prasību par līgumisko saistību izpildi pret Džeksonu, kura domicils arī bija šajā valstī. Džeksons izīrēja Ovusu māju brīvdienu pavadīšanai *Mammee Bay* (Jamaika). Ovusu apgalvoja, ka līgums, kas noteica piekļuvi privātai pludmalei, netieši paredzēja to, ka pludmalei ir jābūt saprātīgi drošai un bez slēptiem riskiem.

12 Tāpat Ovusu cēla prasību Apvienotajā Karalistē par kaitējumu pret vairākām Jamaikas sabiedrībām, proti, *Mammee Bay Club Ltd.* ("trešo atbildētāju") *Mammee Bay* pludmales īpašnieci un apsaimniekotāju, kas nodrošināja prasītājam bezmaksas piekļuvi pludmalei; *The Enchanted Garden Resorts & Spa Ltd.* ("ceturto atbildētāju"), kas vadīja atpūtas centru netālu no *Mammee Bay* un kuras klientiem arī bija ļauts izmantot pludmali; kā arī *Town & Country Resorts Ltd.* ("sesto atbildētāju"), kas apsaimniekoja blakus šai pludmalei atrodošos lielu viesnīcu un kam ir šīs pludmales izmantošanas licence, pie nosacījuma, ka tā atbild par pludmales apsaimniekošanu, uzturēšanu un uzraudzību.

13 No lietas materiāliem izriet, ka pirms diviem gadiem [cita] angļu tautības atpūtniece cieta līdzīgā nelaimes gadījumā, kā rezultātā tā arī kļuva tetraplēģiska. Prasība sakarā

ar neatļautu darbību, kas tika celta pret atbildētajām no Jamaikas, tādējādi tika pamatota ne tikai ar faktu, ka tie nebrīdināja peldētājus par briesmām, kas saistītas ar iegrimušo smilšu sēkli, bet arī ar to, ka tie nav nopietni ņēmuši vērā iepriekšējo nelaimes gadījumu.

14 Procesu uzsāka ar tiesas pavēsti, ko 2000. gada 6. oktobrī izsniedza *Sheffield District Registry of the High Court (England and Wales) Civil Division* (Apvienotā Karaliste). Šo tiesas pavēsti nogādāja Džeksonam Apvienotajā Karalistē, un 2000. gada 12. decembrī prasītājs saņēma atļauju iesūdzēt tiesā pārējos atbildētājus Jamaikā. Pieteikumu par lietas ierosināšanu paziņoja trešajai, ceturtajai un sestajai atbildētājai pamata lietā, bet ne *Mammee Bay Resorts Ltd*, ne arī *Consulting Services Ltd.*

15 Kā Džeksons, tā arī trešā, ceturtā un sestā atbildētāja lūdza Tiesu atzīt, ka tā atsakās īstenot savu kompetenci sakarā ar pret tiem celto prasību. Savu prasību pamatojumam tie norādīja, ka lietai bija ciešāka saistība ar Jamaiku un ka Jamaikas tiesa bija tā kompetentā tiesa, kurā lieta varētu tikt izspriesta visiem lietas dalībniekiem piemērotāk un taisnīgāk.

16 Ar 2001. gada 16. oktobra rīkojumu *Deputy High Court Judge, Sheffield* [Šefīldas Augstākās tiesas tiesneša vietnieks] (Apvienotā Karaliste), nosprieda, ka no 2000. gada 13. jūlija sprieduma lietā C-412/98 *Group Josi* (*Recueil*, I-5925. lpp., 59.–61. punkts) ir skaidrs, ka Briseles Konvencijas jurisdikcijas normu piemērošana prāvai faktiski ir atkarīga no tā, vai atbildētāja juridiskā adrese vai domicils ir līgumslēdzējas valsts teritorijā, un ka Konvencija ir piemērojama prāvā starp atbildētāju, kura domicils ir līgumslēdzējā valstī, un prasītāju, kura domicils ir trešā valstī. Šādos apstākļos *Court of Appeal* [Apelācijas tiesa] (Apvienotā Karaliste)

1992. gada nolēmums lietā *In re Harrods (Buenos Aires) Ltd.* (1992, 72. sadaļa), ar kuru tika atzīta iespēja Anglijas tiesām, piemērojot *forum non conveniens* doktrīnu, atteikties īstenot kompetenci, ko tām piešķir Konvencijas 2. pants, bija kļūdains.

17 Uzskatot, ka [tiesa] pati, lai noskaidrotu šo jautājumu, saskaņā ar 1971. gada 3. jūnija Protokola 2. pantu nav tiesīga uzdot Kopienu Tiesai šajā sakarā prejudiciālu jautājumu, tiesnesis, kurš noturēja tiesas sēdi kā Augstākās tiesas tiesneša vietnieks, uzskatīja, ka, ņemot vērā lietā *Group Josi* izklāstītos principus, [tiesa] nevar apturēt tiesvedību [lietā] attiecībā uz Dženksonu, jo viņa domicils ir līgumslēdzējā valstī.

18 Neraugoties uz pret pārējiem atbildētājiem celtās prasības sasaistes faktoriem ar Jamaiku, tiesa uzskatīja, ka tā attiecībā uz tiem arī nevar apturēt tiesvedību [lietā], jo Briseles Konvencija iestājas pret tiesvedības apturēšanu [prasības daļā] pret Dženksonu. Pretējā gadījumā pastāvētu risks, ka divas kompetentas tiesas spriestu par tiem pašiem faktiem, pamatojoties uz identiskiem vai līdzīgiem pierādījumiem un nonāktu pie pretrunīgiem secinājumiem. Tādējādi tā uzskatīja, ka tieši Apvienotā Karaliste un nevis Jamaika bija piemērotā valsts prasības izskatīšanai un noraidīja pieteikumus, kuros tiesai tika prasīts atzīt, ka tā atsakās īstenot kompetenci.

19 Dženksons un trešā, ceturtā un sestā atbildētāja iesniedza apelācijas sūdzību par šo rīkojumu. *Court of Appeal (England and Wales) Civil Division* norādīja, ka šajā lietā konkurē līgumslēdzējas valsts un trešās valsts jurisdikcija. Ja Briseles Konvencijas 2. pants ir obligāts, pat šajā sakarā Dženksons būtu jāiesūdz Apvienotajā Karalistē, viņa domicila vietas tiesās, un atbilstoši Briseles Konvencijas 5. panta 3. punkta [noteikumiem] prasītājam pamata lietā tiktu liegts to iesūdzēt kaitējuma nodarīšanas vietas tiesā Jamaikā, jo šī valsts nav cita līgumslēdzēja valsts. Šajā nozīmē Briseles

Konvencijā nepastāvot skaidram izņēmumam, nav pieļaujama atkāpe no Briseles Konvencijas 2. pantā esošās normas. Saskaņā ar iesniedzējtiesas teikto attiecībā uz jautājumu par *forum non conveniens* piemērošanu par labu trešo valstu tiesām, kad viena atbildētāja domicils ir līgumslēdzējā valstī, Tiesa nekad nav spriedusi.

20 Saskaņā ar prasītāja teikto Briseles Konvencijas 2. pants ir obligāti piemērojams, tādējādi Anglijas tiesas nevar apturēt tiesvedību [lietā] pret atbildētāju, kura domicils ir Anglijā, pat ja minētā tiesa uzskata, ka cita trešās valsts tiesa ir piemērotāka.

21 Iesniedzējtiesa norāda, ka, ja šī nostāja būtu pareiza, tai varētu būt nozīmīgas sekas citās situācijās par izņēmuma jurisdikciju vai *lis pendens*. Tā piebilst, ka Anglijā taisīta sprieduma gadījumā, ar ko tiek izspriesta lieta un kas ir jāizpilda Jamaikā, jo īpaši attiecībā uz atbildētājiem no Jamaikas, var sastapties ar grūtībām attiecībā uz šajās valstīs spēkā esošām atsevišķām normām par ārvalsts spriedumu atzīšanu un izpildi.

22 Ņemot vērā iepriekš minēto, apelācijas tiesa nolēma apturēt tiesvedību [lietā] un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai [..] Briseles Konvencija [..] iestājas pret to, ka tad, kad prasītājs apgalvo, ka kompetence ir balstīta uz 2. pantu, līgumslēdzējas valsts tiesa atsakās no savas

kompetences saskaņā ar savas valsts tiesībām attiecībā uz prasības, kas celta pret personu šajā valstī, izskatīšanas par labu trešās valsts tiesām:

a) ja nerodas jautājums par Briseles Konvencijas citas līgumslēdzējas valsts tiesas jurisdikciju;

b) ja prāvai nav nekādu citu saistību ar citu līgumslēdzēju valsti?

2) Ja atbilde uz pirmā jautājuma a) vai b) apakšpunktu ir apstiprinoša, vai Briseles Konvencija iestājas pret šādu iebildi par [lietas] piekritību tiesai visos vai tikai noteiktos gadījumos un, ja tā, tad kuros?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

23 Lai atbildētu uz pirmo jautājumu, pirmkārt ir jānosaka, vai Briseles Konvencijas 2. pants ir piemērojams tādos apstākļos, kādi tie ir pamata lietā, proti, ja prasītāja un vienas atbildētājas domicils ir vienas un tās pašas līgumslēdzējas valsts teritorijā un ja prāvai starp lietas dalībniekiem šīs valsts tiesās ir noteikta saistība ar trešo valsti, nevis ar citu līgumslēdzēju valsti. Tikai apstiprinošas atbildes gadījumā pamata lietas apstākļos rodas jautājums par to, vai Briseles Konvencija iestājas pret to, ka līgumslēdzējas valsts tiesa piemēro *forum non conveniens* doktrīnu gadījumā, ja ar Konvencijas 2. pantu ļauj šai tiesai pamatot savu kompetenci ar to, ka atbildētāja domicils ir šajā valstī.

Par Briseles Konvencijas 2. panta piemērojamību

24 Briseles Konvencijas 2. panta redakcijā nekas neliecina par to, ka vispārējās jurisdikcijas normas piemērošana, ko šis pants nosaka, tikai pamatojoties uz atbildētāja domicilu līgumslēdzējas valsts teritorijā, ir atkarīga no nosacījuma par tiesisko attiecību pastāvēšanu starp vairākām līgumslēdzējām valstīm.

25 Protams, kā tas izriet no Jenarda [*Jenard*] ziņojuma par Konvenciju (OV 1979, C 59, 1., 8. lpp.), Briseles Konvencijas normu piemērošanai nepieciešams ārvalsts faktora esamība.

26 Tomēr, lai piemērotu Briseles Konvencijas 2. pantu, attiecīgo tiesisko attiecību starptautiskais raksturs ne vienmēr noteikti izriet no vairāku līgumslēdzēju valstu iesaistīšanas sakarā ar prāvas pamatu vai prāvas dalībnieku attiecīgo domicilu. Līgumslēdzējas valsts un trešās valsts iesaistīšana, piemēram, sakarā ar prasītāja un atbildētāja domicilu pirmajā valstī un attiecīgajiem notikumiem otrajā valstī, arī var piešķirt starptautisku raksturu attiecīgajām tiesiskajām attiecībām. Šīs situācijas, kā tas ir pamata lietas gadījumā, rezultātā līgumslēdzējā valstī var rasties jautājumi par tiesu starptautiskās jurisdikcijas noteikšanu, kas tieši ir viens no Briseles Konvencijas mērķiem atbilstoši tās preambulas trešajam apsvērumam.

27 Tādējādi Tiesa jau ir interpretējusi Briseles Konvencijā noteiktās jurisdikcijas normas lietās, kad prasītāja domicils vai tā [darbības] juridiskā adrese ir trešā valstī,

bet atbildētāja domicils ir līgumslēdzējā valstī (skat. 1991. gada 25. jūlija spriedumu lietā C-190/89 *Rich, Recueil*, I-3855. lpp.; 1994. gada 6. decembra spriedumu lietā C-406/92 *Tatry, Recueil*, I-5439. lpp., un iepriekš minēto spriedumu lietā *Group Josi*, 60. punkts).

28 Turklāt Briseles Konvencijas normas par izņēmuma jurisdikciju vai kompetences piešķiršanu arī var piemērot tiesiskām attiecībām starp tikai vienu līgumslēdzēju valsti un vienu vai vairākām trešām valstīm. Saskaņā ar Briseles Konvencijas 16. pantu tas tā ir gadījumos, kad prāva attiecas uz lietu tiesībām saistībā ar īpašumtiesībām vai nekustamo īpašumu nomu, vai arī saskaņā ar Briseles Konvencijas 17. pantu gadījumā, ja vienošanās par kompetences noteikšanu, kas ir saistoša vismaz vienam lietas dalībniekam, kura domicils ir trešajā valsti, norāda uz tiesu [kas atrodas] līgumslēdzējā valstī.

29 Tāpat, kā to uzsvēra ģenerāladvokāts savu secinājumu 142.–152. punktā, lai gan no redakcijas ir skaidrs, ka Briseles Konvencijas normas par *lis pendens* un saistītām lietām vai spriedumu atzīšanu un izpildi ir piemērojamas attiecībās starp dažādām līgumslēdzējām valstīm, ar nosacījumu, ka tās attiecas uz dažādu līgumslēdzēju valstu tiesās izskatāmām tiesvedībām vai uz līgumslēdzējas valstu tiesu taisītiem spriedumiem ar mērķi tos atzīt un izpildīt citā līgumslēdzējā valstī, tik un tā attiecīgajām prāvām vai spriedumiem var būt starptautisks aspekts, iesaistot līgumslēdzēju valsti un trešo valsti un šī iemesla dēļ dodot pamatu piemērot Briseles Konvencijas 2. pantā noteikto vispārējo jurisdikcijas normu.

30 Lai apstrīdētu argumentu par to, ka 2. pants ir piemerojams tiesiskai situācijai, kas saista vienu līgumslēdzēju valsti un vienu vai vairākas trešās valstis, atbildētāji pamata prāvā un Apvienotās Karalistes valdība norādīja uz līgumu relatīvās iedarbības principu, kas nozīmē to, ka Briseles Konvencija nevar uzlikt pienākumus valstīm, kuras nav sniegušas savu piekrišanu būt ar to saistītām.

31 Šajā ziņā ir pietiekami atzīt, ka līgumslēdzējas valsts tiesas noteikšana par kompetentu sakarā ar atbildētāja domicilu šajā valstī, pat attiecībā uz prāvu, kas, tās priekšmeta vai prasītāja domicila dēļ vismaz daļēji ir saistīta ar trešo valsti, nav tāda, kas uzliktu pienākumu valstij.

32 Džeksons un Apvienotās Karalistes valdība arī uzsvēra, ka argumentu par to, ka Briseles Konvencijas 2. pants ir piemērojams tikai prāvām, kas saistītas ar vairākām līgumslēdzējām valstīm, pamato šīs Konvencijas pamatmērķis — nodrošināt spriedumu brīvu apriti starp līgumslēdzējām valstīm.

33 EK līguma 220. panta ceturtā ievilkuma (jaunajā redakcijā — EKL 293. panta ceturtais ievilkums), pamatojoties uz kuru dalībvalstis parakstīja Briseles Konvenciju, mērķis ir atvieglot kopējā tirgus darbību, pieņemot jurisdikcijas normas prāvām, kuras uz to attiecas, un visādā iespējamā veidā novēršot grūtības, kas ir saistītas ar spriedumu atzīšanu un izpildi līgumslēdzēju valstu teritorijā (1994. gada 10. februāra spriedums lietā C-398/92 *Mund & Fester, Recueil*, I-467. lpp., 11. punkts). Faktiski nav strīda par to, ka Briseles Konvencija sekmē iekšējā tirgus darbību.

34 Tomēr Briseles Konvencijā ietvertās vienveidīgās jurisdikcijas normas nav piemērojams tikai situācijās, kurām ir reāla un pietiekama saistība ar iekšējā tirgus darbību, iesaistot, atbilstoši tā definīcijai, vairākas dalībvalstis. Šajā sakarā ir pietiekami atzīt, ka šo jurisdikcijas normu par tiesu nolēmumu atzīšanu un izpildi kolīziju apvienošanas, ko veic ar Briseles Konvenciju, mērķis attiecībā uz prāvām, kurās ir ārvalsts faktors, pats par sevi ir samazināt šķēršļus iekšējā tirgus darbībā, kas var izrietēt no atšķirībām valstu tiesiskajos regulējumos šajā jautājumā (skat. pēc

analoģijas attiecībā uz saskaņošanas direktīvām, kas pamatotas ar EKL 95. pantu, lai uzlabotu iekšējā tirgus izveides un darbības nosacījumus, 2003. gada 20. maija spriedumu apvienotajās lietās C-465/00, C-138/01 un C-139/01 *Österreichischer Rundfunk* u.c., *Recueil*, I-4989. lpp., 41. un 42. punkts).

35 No iepriekš minētā izriet, ka Briseles Konvencijas 2. pants ir piemērojams tādiem apstākļiem, kādi tie ir pamata prāvā, kas ietver attiecības starp vienas līgumslēdzējas valsts un trešās valsts tiesām, nevis attiecības starp vairāku līgumslēdzēju valstu tiesām.

36 Tādējādi ir jāpārbauda jautājums par to, vai šādos apstākļos Briseles Konvencija iestājas pret to, ka līgumslēdzējas valsts tiesa, piemērojot *forum non conveniens* doktrīnu, atsakās īstenot kompetenci, ko tai piešķir ar šīs konvencijas 2. pantu.

Par *forum non conveniens* doktrīnas saderīgumu ar Briseles Konvenciju

37 Pirmkārt, ir jāatzīmē, ka Briseles Konvencijas 2. pants ir obligāts un ka atbilstoši tā noteikumiem nevar tikt izdarīta atkāpe no ar to noteiktā principa, izņemot tikai šajā konvencijā īpaši noteiktos gadījumos (par piekritības sistēmas, kas ieviesta ar Briseles Konvenciju, obligātumu skat. 2003. gada 9. decembra spriedumu lietā C-116/02 *Gasser*, *Recueil*, I-14693. lpp., 72. punkts, un 2004. gada 27. aprīļa spriedumu lietā C-159/02 *Turner*, *Recueil*, I-3565. lp., 24. punkts). Nav strīda par to, ka Konvencijas autori nebija paredzējuši izņēmumu, pamatojoties uz *forum non*

conveniens doktrīnu, lai arī šis jautājums tika apspriests 1978. gada 9. oktobra Konvencijas par Dānijas, Īrijas un Apvienotās Karalistes pievienošanos izstrādes laikā, kā tas ir redzams no profesora Šlosera [*Schlosser*] iesniegtā ziņojuma par Konvenciju (OV 1979, C 59, 71. lpp., 77. un 78. punkts).

38 Tiesiskās noteiktības principa ievērošanu, kas ir viens no Briseles Konvencijas mērķiem (skat. it īpaši 1999. gada 28. septembra spriedumu lietā C-440/97, *GIE Groupe Concorde* u.c., *Recueil*, I-6307. lpp., 23. punkts, un 2002. gada 19. februāra spriedumu lietā C-256/00 *Besix*, *Recueil*, I-1699. lpp., 24. punkts), nevarētu pilnībā nodrošināt, ja saskaņā ar Konvenciju kompetentai tiesai būtu ļauts piemērot *forum non conveniens* doktrīnu.

39 Briseles Konvencija atbilstoši savai preambulai ir paredzēta personu tiesiskās aizsardzības stiprināšanai Kopienā, nosakot kopīgas jurisdikcijas normas, lai garantētu noteiktību attiecībā uz kompetences sadalījumu starp dažādu valstu tiesām, kurās noteiktais strīds var tikt iesniegts izskatīšanai (iepriekš minētais spriedums lietā *Besix*, 25. punkts).

40 Tādējādi Tiesa ir lēmusi, ka tiesiskās noteiktības princips jo īpaši pieprasa, ka tās jurisdikcijas normas, kas veido atkāpi no Briseles Konvencijas 2. pantā noteiktās vispārējās normas, ir jāinterpretē kā tādas, kas ļauj samērā labi informētam atbildētājam pamatoti noteikt to tiesu, kas nav viņa domicila vietas tiesa, kurā tas var tikt iesūdzēts, (iepriekš minētie spriedumi lietā *GIE Groupe Concorde* u.c., 24. punkts, un lietā *Besix*, 26. punkts).

41 *Forum non conveniens* doktrīnas piemērošana, ar kuru iesaistītajai tiesai tiek dota plaša rīcības brīvība jautājumā par to, vai ārvalsts tiesa ir vairāk piemērota prasības

izskatīšanai, var ietekmēt Briseles Konvencijas un jo īpaši tās 2. pantā noteikto jurisdikcijas normu nosakāmību, un tādējādi arī tiesiskās noteiktības principu, kas ir Konvencijas pamats.

42 Tiktu ietekmēta arī personu tiesiskā aizsardzība Kopienā. Pirmkārt, atbildētājs, kas parasti var aizstāvēties labāk sava domicila vietas tiesā, nevarētu pamata prāvas apstākļos pamatoti noteikt to tiesu, kurā tas var tikt iesūdzēts. Otrkārt, gadījumā, ja tiek izvirzīts pamats, pamatojoties uz to, ka ārvalsts tiesa ir piemērotāka izskatīt prasību, prasītājam ir jāpierāda, ka viņš nevarēs panākt taisnīgu tiesas spriešanu šajā ārvalsts tiesā vai, ja iesaistītā tiesa nolemj pieņemt pamatu — ka faktiski ārvalsts tiesa nav kompetenta izskatīt prasību vai ka prasītājam patiesībā nav pieejama taisnīgas tiesas spriešana šajā tiesā, neskatoties uz izmaksām, ko rada jaunas prasības celšana citas valsts tiesā un procesuālo termiņu paildzināšana.

43 Turklāt *forum non conveniens* pieļaušana Briseles Konvencijas ietvaros var ietekmēt tajā ietverto jurisdikcijas normu vienveidīgu piemērošanu, jo šī doktrīna ir atzīta tikai ierobežotā skaitā līgumslēdzēju valstu, kamēr Briseles Konvencijas mērķis ir skaidri noteikt kopīgas normas, izslēdzot valsts izņēmuma jurisdikcijas normas.

44 Atbildētāji pamata prāvā uzsver praktiskās negatīvās sekas, kas izrietētu no pienākuma, kāds šajā gadījumā būtu Anglijas tiesām — izskatīt prāvu, *inter alia* attiecībā uz tiesāšanās izdevumiem, uz tiesāšanās izdevumu atlīdzināšanas iespēju

Anglijā prasītāja prasības noraidīšanas gadījumā, uz loģistikas grūtībām, kas ir saistītas ar ģeogrāfisko attālumu, uz nepieciešamību izvērtēt prāvas būtību atbilstoši Jamaikas kritērijiem, uz aizmuguriski taisīta sprieduma izpildi Jamaikā un uz neiespējamību celt pretprasību pret pārējiem atbildētājiem.

45 Raugoties no pastāvošo grūtību viedokļa, ir pietiekami atzīmēt, ka šie apsvērumi, kas ir tieši tādi paši, kādus varētu ņemt vērā, piemērojot *forum non conveniens*, nav tādi, ar kuriem apšaubītu Briseles Konvencijas 2. pantā ietvertās jurisdikcijas pamatnormas obligātumu.

46 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Briseles Konvencija iestājas pret to, ka līgumslēdzējas valsts tiesa atsakās īstenot kompetenci, ko tai piešķir Konvencijas 2. pants, tā iemesla dēļ, ka trešās valsts tiesa ir piemērotāka lietas izskatīšanai, pat, ja nerodas jautājums par citas līgumslēdzējas valsts tiesas jurisdikciju vai ja šai prāvai nav nekāda saistība ar citu līgumslēdzēju valsti.

Par otro jautājumu

47 Ar savu otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai gadījumā, ja Tiesa uzskata, ka Briseles Konvencija iestājas pret *forum non conveniens* piemērošanu, tas ir attiecināms visos, vai tikai atsevišķos gadījumos.

48 No iesniedzējtiesas lēmuma un atbildētāju pamata lietā un Apvienotās Karalistes valdības apsvērumiem izriet, ka otrais jautājums tika uzdots saistībā ar gadījumiem, kad trešās valsts tiesas izskatīšanā atrodas lieta, kurai ir saistība ar *lis pendens* vai saistīto lietu gadījumu, ir vienošanās par kompetences noteikšanu šādai tiesai vai tāda pati saistība ar šo valsti, kāda tā ir paredzēta Briseles Konvencijas 16. pantā.

49 EKL 234. pantā paredzētā procedūra ir sadarbības instruments starp Tiesu un valsts tiesām, ar kura palīdzību pirmā minētā tiesa nodrošina otru minēto tiesu ar tādu Kopienu tiesību interpretāciju, kas tai ir nepieciešama sprieduma taisīšanai izskatāmajā lietā (skat. it īpaši 1990. gada 8. novembra spriedumu lietā C-231/89 *Gmurzynska-Bscher*, *Recueil*, I-4003. lpp., 18. punkts; 1998. gada 12. marta spriedumu lietā C-314/96 *Djabali*, *Recueil*, I-1149. lpp., 17. punkts, un 2003. gada 21. janvāra spriedumu lietā C-318/00 *Bacardi-Martini* un *Cellier des Dauphins*, *Recueil*, I-905. lpp., 41. punkts).

50 Tādējādi prejudiciālā nolēmuma jēga ir nevis konsultatīvu viedokļu sniegšana par vispārīgiem vai uz pieņēmumiem balstītiem jautājumiem, bet gan tā, ka tas ir nepieciešams efektīvam prāvas risinājumam (skat. šajā sakarā iepriekš minētos spriedumus lietā *Djabali*, 19. punkts; lietā *Bacardi-Martini* un *Cellier des Dauphins*, 42. punkts, un 2004. gada 25. marta spriedumu apvienotajās lietās no C-480/00 līdz C-482/00, C-484/00, no C-489/00 līdz C-491/00 un no C-497/00 līdz C-499/00 *Azienda Agricola Ettore Ribaldi* u.c., *Recueil*, I-2943. lpp., 72. punkts).

51 Šajā lietā nav strīda par to, ka šī sprieduma 48. pantā dotie faktiskie apstākļi nav tādi paši kā pamata prāvā.

52 Tādējādi uz otro jautājumu nav jāatbild.

Par tiesāšanās izdevumiem

53 Attiecībā uz lietas dalībniekiem pamata lietā šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, izņemot minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumus, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nolemj:

1968. gada 27. septembra Konvencija par jurisdikciju un spriedumu izpildi civillietās un komerclietās, kas grozīta ar 1978. gada 9. oktobra Konvenciju par Dānijas Karalistes, Īrijas un Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes pievienošanos, ar 1982. gada 25. oktobra Konvenciju par Grieķijas Republikas pievienošanos un ar 1989. gada 26. maija Konvenciju par Spānijas Karalistes un Portugāles Republikas pievienošanos, iestājas pret to, ka līgumslēdzējas valsts tiesa atsakās īstenot kompetenci, ko tai piešķir šīs Konvencijas 2. pants, tā iemesla dēļ, ka trešās valsts tiesa ir piemērotāka lietas izskatīšanai, pat ja nerodas jautājums par citas līgumslēdzējas valsts tiesas jurisdikciju vai ja šai prāvai nav nekādas saistības ar citu līgumslēdzēju valsti.

[Paraksti]